

УДК 332.146.2

ІНВЕСТИВАННЯ В ЗЕЛЕНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

INVESTMENT IN GREEN BUILDING AS A SOURCE OF REGIONAL DEVELOPMENT STIMULATION

Саркісян Л.Г.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин,
Донецький національний університет імені Василя Стуса

У статті досліджено концепцію зеленого будівництва, обумовлену поширенням концепції сталого розвитку і тенденцію на зміну траєкторії регіонального розвитку. Обґрунтовано особливості зеленого будівництва та його основні відмінні риси. Визначено обґрунтованість екологічного маркування і сертифікування при будівництві зелених об'єктів. Запропоновано основні шляхи підвищення ефективності інвестицій у зелене будівництво шляхом надання додаткових стимулів від органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: Екологічна ефективність, зелене будівництво, сталий регіональний розвиток, інвестиції, енергоощадність.

В статье исследована концепция зеленого строительства, обусловленная распространением концепции устойчивого развития и тенденции на изменение траектории регионального развития. Обоснованы особенности зеленого строительства и его основные отличительные черты. Определены обоснованность экологической маркировки и сертификации при строительстве зеленых объектов. Предложены основные пути повышения эффективности инвестиций в зеленое строительство путем предоставления дополнительных стимулов от органов местного самоуправления.

Ключевые слова: Экологическая эффективность, зеленое строительство, устойчивое региональное развитие, инвестиции, энергосбережение.

In the article are investigated the concept of green construction, caused by distribution of the concept of sustainable development and a trend on change of a trajectory of regional development. Features of green construction and its main distinctive features are proved. Validity of ecological marking and certification at construction of green objects are defined. The main ways of increasing efficiency of investments into green construction by granting additional incentives from local governments are offered.

Keywords: Environmental efficiency, green construction, sustainable regional development, investments, energy saving.

Постановка проблеми. Дослідження впливу соціо-економічної системи на навколишнє середовище має багато різних аспектів, але особливої актуальності набуває при вивченні впливу окремих галузей на макро- або мезо- рівнях. Концепт зеленого будівництва достатньої інтенсивно розвивається протягом останнього десятиріччя, що пов'язано із безпосереднім впливом будівельної галузі на стан соціо-еколого-економічної системи при створенні об'єктів промислової, непромислової і житлової інфраструктури. Відповідно, особливої актуальності набуває вивчення зеленого будівництва як одного із засобів стимулювання регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На актуальність дослідження впровадження принципів регіонального будівництва у своїх працях звертали особливу увагу такі зарубіжні та українські вчені, як Г. Дейлі, Мельник Л. Г., Орлов-

ська Ю. В., Скрипник Т. М., Бібік Н. В. та ін. У їхніх працях багато уваги приділяли формам механізмів впровадження сталого розвитку доцільності підвищення інвестицій в зелене будівництво.

Метою статті є визначення пріоритетів зелених інвестицій у будівництві для сприяння сталого регіонального розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток зумовлює стимулювання впровадження екологічних практик в різних секторах економіки. Особливу актуальність впровадження сталого розвитку набуває у регіональному вимірі.

Процеси урбанізації в світі підвищують попит на будівельну продукцію, але змінюється підхід до її якості та етичних підходів щодо її реалізації. Подібні процеси активного впровадження екологічних норм і засад отримали назву екологічне або зелене будівництво. Існують різні

точки зору щодо визначення цього терміну, але більшість науковців вказують, що основними принципами при реалізації будівництва мають бути використання екологічних матеріалів, які можуть підлягати наступній переробці; енергоефективність і енергоавтономність; використання безвідходних технологій.

Основними завданнями зеленого будівництва вчені вказують:

1. Скорочення сукупної (за весь життєвий цикл будівлі) згубної дії будівельної діяльності на здоров'я людини і навколишнє середовище, що досягається за допомогою застосування нових технологій і підходів.

2. Створення нових промислових продуктів.

3. Зниження навантажень на регіональні енергетичні мережі та підвищення надійності їх роботи.

4. Створення нових робочих місць в інтелектуальній сфері виробництва.

5. Зниження витрат на утримання будівель нового будівництва [1, с. 25].

Таблиця 1

Очікувані переваги бізнесу від інвестицій в зелене будівництво*

Переваги	Нове зелене будівництво		Віддача від зеленої сертифікації	
	2012	2015	2012	2015
Скорочення операційних витрат більше одного року, %	8	9	9	9
Скорочення операційних витрат більше п'яти років, %	15	14	13	13
Підвищення вартості будівництва для зеленого у порівнянні із звичайним будівництвом, %	7	8	5	7
Підвищення вартості активів для зеленого у порівнянні із звичайним будівництвом, %	5	7	4	7
Час окупності для зелених інвестицій, р.	8	8	7	6

* Побудовано автором за [1, с. 6]

Згідно з дослідженнями на основі опитувань представників галузі був сформований перелік очікуваних переваг бізнесу від інвестицій у зелене будівництво (табл. 1). Опитування проводилось у два етапи у 2012 та у 2015 роках, і дозволило зробити висновки, що перш за все, скорочуються операційні витрати на будівни-

цтво, підвищується вартість активів і в цілому, строк окупності від зелених інвестицій приблизно такий самий, як і у звичайного.

На думку фахівців галузі, зелене будівництво – це комплексне планування, ціла філософія, вона включає у себе правильне проектування з використанням технологій, що дозволяють витратити менше електроенергії і раціонально розпоряджатись ресурсами, підбір нетоксичних матеріалів, та нешкідливий для навколишнього середовища процес будівництва [3]. Таким чином, незважаючи на установлену думку щодо значних фінансових витрат на зелене будівництво, експерти галузі підтверджують, що насамперед, зміна підходів до стратегічного і тактичного планування процесу будівництва дозволить як скоротити витрати, так і підвищити ефективність будівлі.

Результатом проведення екологічної сертифікації є отримання нової інформації, більш систематизованої на основі еколого-економічних, соціальних факторів та процесів, що дозволяє приймати системні й виважені управлінські рішення [4, с. 85].

Розроблення національних стандартів у більшості країн покладено на Національні Ради з екологічного будівництва, які розробили наступні системи оцінки:

– Green Star (Австралія, Нова Зеландія); – LEED Canada™ (Канада);

– Green Globes (BREEAM Канада); – German Sustainable Building Certification (Німеччина); – IGBC Rating System & LEED India™ Green Building Rating Systems (Індія); – Comprehensive Assessment System for Building Environmental Efficiency, CASBEE (Японія); – Green Star NZ (Нова Зеландія); – Green Star SA (Південна Африка); – BREEAM (Великобританія); – LEED Green Building Rating System™ (США) [1, с. 25-26].

Найбільш поширеними у цій сфері є дві системи сертифікації LEED та BREEAM. В Україні сертифіковано поки що дві будівлі за міжнародним сертифікатом LEED – Київський офіс компанії Shell (золотий сертифікат), Будівля Посольства США в Україні (срібний сертифікат). Ще п'ять об'єктів очікують сертифікації (один з них Львівський інноваційний парк).

В Європейському Союзі спостерігається підвищення екологічної сертифікації будівель непромислового значення: у 2013 році він складав 0,32 % (приблизно 674 000 будівель), у 2020 році прогнозується 0,53 % (1,200,000 будівель), у 2030 році – 0,79 % (1,900,000 будівель) [5, с. 89].

Стимулювання збільшення кількості об'єктів зеленого будівництва зумовлене, в першу чергу, стратегічними планами Європейського Союзу щодо створення в об'єднанні стимулів для розвитку сталого, інклюзивного і розумного суспільства.

У стратегії Європейського Союзу Європа 2020 вказані наступні пріоритети:

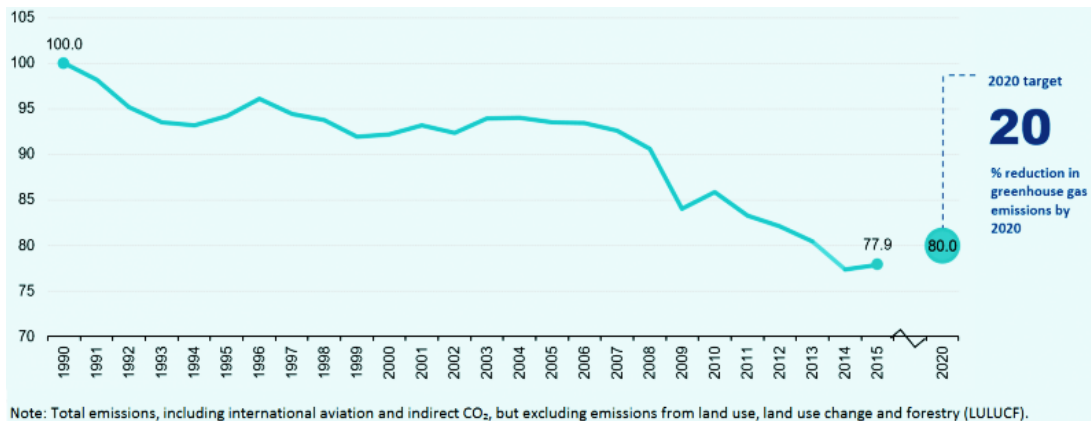

Рис. 1. Викиди діоксиду вуглецю в Європейському Союзі (EU-28), 1990-2015
* Джерело [6]

- розумний розвиток – розвиток економіки заснованої на знаннях і інноваціях;
- сталий розвиток – просування більш ресурсоефективної, зеленої і більш конкурентоспроможної економіки;
- інклюзивний розвиток – стимулювання високого рівня зайнятості в економіці, шляхом досягнення соціальної і територіальної цілісності [5, с.11].

Серед інших таргетів, у Стратегії приділена увага скороченню викидів до 80% від планової відмітки показника 1990 році (рис. 1).

В Україні також спостерігається скорочення викидів діоксиду вуглецю у атмосферне повітря, але причини спаду обумовлені скороченням темпів промислового виробництва, уповільненням темпів економічного розвитку. На прикладі одного з промислових регіонів України, Харківської області, скорочення викидів спостерігається з 2012 року, і останні зафіксовані дані у 2016 р. складала 7, 2 млн. т. (скорочення темпів викидів на 54%). (рис.2)

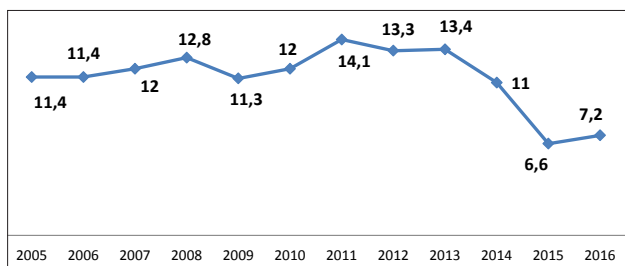

Рис. 2. Динаміка викидів діоксиду вуглецю у атмосферне повітря (на прикладі Харківської області)*

* Побудовано автором за [7]

Ефективний соціо-еколого-економічний розвиток регіонів України стримується багатьма різними факторами, які обумовлені зносом основних факторів, застарілістю інфраструктури, накопиченими десятиріччями екологічними проблемами.

Міста України потерпають від низки хронічних соціально-економічних та екологічних про-

блем:

1. Спостерігається досить велика концентрація населення та виробництва у великих містах (мегаполісах) на тлі уповільненого розвитку більшості середніх та малих міст з малорозвиненим промисловим сектором, неконкурентним ринком послуг. Відтак для великих міст зростають загрози екологічного характеру, а для малих та середніх міст притаманною є слабкість економічної складової сталого розвитку.

2. Неналежним є стан житлово-комунального господарства міст (насамперед – малих міст), недостатніми є обсяги капітальних вкладень у розвиток житлового будівництва, введення в експлуатацію нових (та після капітального ремонту) житлових приміщень.

3. Хронічними залишаються проблеми міст, пов'язані із налагодженням ефективного функціонування системи водопостачання і водовідведення (каналізаційних мереж), загрозливою є санітарно-гігієнічна ситуація, особливо у великих містах України [8].

Одним із шляхів вирішеннями цього комплексу накопичених проблем є зміна поняттєвих підходів до формування бізнес-процесів і галузевих стандартів. Використання стандартів зеленого будівництва при розбудові економіки регіонів України дозволить стимулювати приток іноземних та внутрішніх інвестицій.

За орієнтовними даними, з 2015 по 2017 рік в Україну надійшло 700 млн. євро зелених інвестицій, але офіційних статистичних спостережень не проводиться. Це в значній мірі ускладнює проведення аналітичних досліджень.

Згідно з офіційними даними, частка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів держбюджету з 2010 року неухильно скорочується, що говорить про зниження загальних програм державного сектору на проведення екологічних заходів (рис. 3).

На нашу думку, основними шляхами підвищення ефективності інвестицій в зелене будівництво в Україні можуть стати:

- формування регіональних стратегій стимулювання інвестицій в зелене будівництво;
- створення консультаційних центрів для допомоги при проведенні сертифікації об'єктів за міжнародними системами оцінки;
- створення спрощених реєстраційних процедур для об'єктів зеленого будівництва;
- формування пріоритетних зон для зеленого будівництва, які характеризуються певними екологічними дисбалансами;
- підвищення рівня зацікавленості компаній-забудовників об'єктів житлового і нежитлового призначення у стандартах зеленого будівництва шляхом надання певних фіскальних преференцій.

Міжнародні зобов'язання України мають потенціал спонукати уряд і громади формувати стратегічні і тактичні кроки щодо практичних напрямів впровадження принципів сталого розвитку взагалі, і зеленого будівництва зокрема.

Висновки. Реалізація принципів сталого розвитку зумовлює трансформацію підходів до формування економічної політики в різних країнах. В регіональному розрізі формування новаторських підходів та практик до стратегічного планування, введення зелених механізмів і інструментів в стратегії розвитку регіонів, впровадження

зелених практик у провідних галузях регіонів. Зелене будівництво – це філософія створення об'єктів, які є природною складовою навколишнього середовища, із максимально високими показниками ефективності (перш за все, енерго-), в створенні яких були використані матеріали із можливістю їх подальшої переробки. Стимулювання інвестицій в проекти зеленого будівництва дозволить створити стимули або точки зростання регіональних економік.

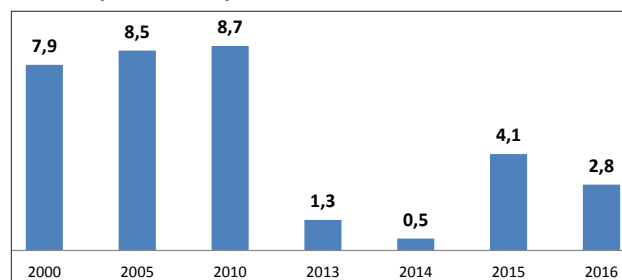

Рис. 3. Частка капітальних інвестицій на охорону навколишнього природного середовища за рахунок коштів держбюджету, %

* Побудовано автором за [9]

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бібік Н. В. Екологічне будівництво як інноваційний підхід формування сталого розвитку України / Н. В. Бібік // Економіка будівництва і міського господарства. – 2014. – Т. 10, № 1. – С. 23-29.
2. World Green Building Trends 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fidic.org/sites/default/files/World%20Green%20Building%20Trends%202016%20SmartMarket%20Report%20FINAL.pdf>
3. Екобудівництво: що у тренді в світі та в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dyvys.info/2017/06/07/ekobudivnytstvo-shho-u-trendi-v-sviti-ta-v-ukrayini-interv-yu/>
4. Скрипчук П.М. Екологічна сертифікація сфери природокористування в Україні: концептуальні положення, економічна доцільність, модель і механізм реалізації / П.М. Скрипчук // Економіка і держава. – 2010. – № 10. – С. 81-85.
5. Resource efficiency in the building sector: Final report. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource%20efficiency%20in%20the%20building%20sector.pdf>
6. Eurostat. [Електронний ресурс]. – http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Greenhouse_gas_emissions_EU-28_1990-2015.png
7. Головне управління статистики в Харківській області [Електронний ресурс]. – <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/dynamika-vykydiv-zabrudniuiuchykh-rechovyn-i-dioksydu-vuhletsiu-v-atmosferne-povitria>
8. "Забезпечення сталого розвитку міст як складова соціально-економічної модернізації регіонів України". Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – <http://www.niss.gov.ua/articles/1611/>
9. Статистичний щорічник України за 2016 р. / За ред. О. Г. Осауленка. – К. : Державний комітет статистики України, 2017. – 605 с.